

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Кафедра історії України

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри
історії України
Тетяна Кузнець
“ _____ ” _____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 01 ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань   10 Природничі науки

Спеціальність: 101 Екологія

Освітня програма :   Екологія

Робоча програма «Історія та культура України» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр спеціальності 101 Екологія

Розробник: Віталій ТАЦІЄНКО – к.і.н, доцент кафедри історії України

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії України

Протокол № __ від «__» _____ 2023 року

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

Тетяна КУЗНЕЦЬ

(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

Протокол № __ від «__» _____ 2023 року

Голова науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

_____ (підпис)

Інна РОЖІ

(прізвище та ініціали)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	Українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	120	120
Курс	I-й	I-й
Семестр	1-й	1-й
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, у тому числі:		
Аудиторні:	60	16
Лекційні	28	4
Семінарські / Практичні	32	12
Лабораторні		
Самостійна робота	50	94
Індивідуальні завдання	10	10
Форма семестрового контролю	Екзамен	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни включає процеси, явища, історичні факти, закономірності і особливості історичного розвитку України, української матеріальної та духовної культури від найдавніших часів до сьогодення.

Метою вивчення дисципліни є опанування здобувачами вищої освіти суті історичних процесів, що відбувалися в Україні від найдавніших часів до сьогодення, усвідомлення їх об'єктивного характеру, взаємозв'язку та взаємозалежності, оволодіння здобувачами вищої освіти історичним фактажем; вивчення основних періодів розвитку української культури, проблеми етногенезу та культурогенезу українського народу, аналіз історичної специфіки української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою формування ціннісних орієнтирів та гуманізації сучасного українського соціокультурного простору.

Завдання: набуття здобувачами вищої освіти знань основних подій та процесів історичного та культурного розвитку української держави; основних періодів історії України; особливості кожного з історичних періодів, їхні спільні та відмінні риси, а також значення з точки зору українського державо- та націотворення; основних досягнень української культури. Вміння вільно оперувати термінами і поняттями з дисципліни; аналізувати історію України як історію окремого народу та його держави, так і в контексті загальноєвропейської та світової історії; здійснювати періодизацію української історії та компаративний аналіз різних епох; екстраполювати окремі історичні події на сучасний історико-

політичний процес; аналізувати тенденції розвитку української культури в різні історичні епохи; вільно орієнтуватися в процесах розвитку української культури.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП

Компетентності за ОП:

- ЗК 07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результатами навчання за ОП:

- ПРН 15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.
- ПРН 17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.
- ПРН 22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.
- ПРН 24. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ПРН 25. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ДАВНЯ І НОВА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 1. Стародавня доба в історії України. Витоки та передумови формування української культури.

Походження та основні етапи розвитку українського етносу. Джерела вивчення історії України. Найдавніше населення України. Палеоліт. Виникнення родового ладу. Мезоліт. Неоліт. Енеоліт. Трипільська культура. Розклад патріархально-родових відносин. Перші державні утворення на території України. Кіммерійці, скіфи, грецькі міста-держави, сармати, гуни та готи. Розселення стародавніх слов'ян. Розклад первіснообщинного ладу в слов'ян. Союзи племен та перші протодержави слов'ян в Україні. Заснування Києва. Розвиток феодальних відносин. Передумови утворення феодальної держави на Русі. Витоки та передумови формування української культури.

Тема 2. Княжа доба української історії

Соціально-економічний та політичний розвиток Київської Русі. Походи на Візантію. Поширення християнства. Войовнича політика Святослава. Розквіт Київської держави за часів князів Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства на Русі. Боротьба Русі проти половців. Князювання Володимира Мономаха. Культура Київської Русі. Причини феодальної роздробленості Русі. Феодальні усобиці. Особливості розвитку руських князівств в умовах роздробленості. Зміцнення Галицького князівства. Галицько-Волинська держава часів Романа Мстиславича та Данила Романовича. Боротьба Русі проти завойовників у XIII–XIV ст. та її значення. Культура Київської Русі та Галицько-Волинської держави. Історичне значення Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

Тема 3. Литовсько-польська доба української історії (XIV - перша половина XVII ст.)

Захоплення Литовським князівством Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини та Переяславщини. Литовсько-Руське князівство – феодальна поліетнічна держава з елементами федеративного устрою і певною автономією українських та білоруських земель. Кревська унія (1385) та її персональний характер. Острівська угода (1392). Посилення влади литовських феодалів в Україні. Загарбання Польщею Західного Поділля. Боротьба проти литовських і польських феодалів. Соціально-економічні відносини. Литовські Статути. Магдебурзьке право. Антифеодальні рухи. Культура України XIV – початку XVI ст. Виникнення козацтва: територія, соціальний та національний склад, устрій. Люблінська унія (1569) та її наслідки для українських земель. Національне гноблення. Церква в Україні. Брестська унія (1596) і боротьба православного духовенства з нею. Діяльність Петра Могили. Козацтво у другій половині XVI–першій половині XVII ст. Запорозька Січ. Боротьба козаків з турками і татарами. Реєстрове козацтво. Політика П. Сагайдачного. Козацькі повстання першої половини XVII ст. Культура України у XVI – першій половині XVII ст.

Тема 4. Українська національна революція (1648–1676 рр.)

Національно-визвольна революція: періодизація, причини. Початок повстання під проводом Б. Хмельницького. Розгортання національно-визвольної боротьби. Формування української державності в умовах війни. Зовнішня і внутрішня політика козацького уряду. Смерть Б. Хмельницького. Боротьба за владу. Ю. Хмельницький, І. Виговський, П. Тетеря, І. Брюховецький. Андрусівська угода. Боротьба за гетьманську булаву на Правобережжі. П. Дорошенко. І. Самойлович. Підсумки національної революції.

Тема 5. Україна наприкінці XVII – у XVIII ст.

«Вічний мир» і закріплення поділу України. Адміністративно-територіальний устрій Лівобережжя. Гетьманування І. Мазепи. Українці у вигнанні. Пилип Орлик – гетьман в екзилі. Олешківська Січ. Російська політика в Україні в першій половині XVIII ст. Гетьманування І. Скоропадського. Перша Малоросійська колегія. П. Полуботок. Відновлення гетьманства. Посилення гетьманської влади у часи Д. Апостола. Правління гетьманського уряду. Друге відновлення гетьманства. К. Розумовський і спроби реформ у Гетьманщині. Ліквідація гетьманства і утворення Другої Малоросійської колегії. Особливості

розвитку Слобожанщини. Ліквідація Запорозької Січі: причини та наслідки. Соціально-економічний розвиток Правобережжя. Полонізація. Гайдамаки. Антифеодальне визвольне повстання 1768 р. Західноукраїнські землі. Рух опришків. Колонізація Південної України. Поділи Речі Посполитої (1772, 1793, 1795) і доля українських земель. Українська культура XVIII ст.

Тема 6. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (перша половина XIX)

Українські землі в першій половині XIX ст., їх адміністративно-територіальний устрій. Посилення гніту царизму на Україні. Розвиток капіталістичних відносин і посилення розкладу феодально-кріпосницької системи. Селянські рухи та виступи найманих робітників. Дворянські революціонери в Україні. Польське повстання 1830–1831 рр. на українських землях. Кирило-Мефодіївське братство: програмні документи, діяльність, значення. Соціально-економічний та політичний розвиток західноукраїнських земель. Суспільно-політичний рух. «Руська трійця». Активізація національного руху в 1848–1849 рр. Політика російського самодержавства в галузі культури та освіти в Україні (перша половина XIX ст.). Феномен Т.Г. Шевченка в українській та світовій історії.

Тема 7. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (друга половина XIX ст.)

Кримська війна та її вплив на розвиток українських земель. Скасування кріпосного права. Селянський рух після реформи 1861 р. Еволюція капіталістичних відносин. Земський рух. Народництво в Україні. Громади. Польське повстання 1863 р. на Правобережній Україні. Посилення національно-культурного гноблення в Україні після 1863 р.: «Валуєвський циркуляр» (1863) та Емський указ (1876). Активізація національного руху. Київська громада. Діяльність М. Драгоманова. Часописи «Громада» і «Киевская старина». Робітничий рух в Україні. Поширення соціалістичних ідей і перші соціал-демократичні гуртки та групи. Культура України в другій половині XIX ст. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорщини. Розвиток української культури у другій половині XIX ст.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. НОВІТНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 8. Україна на початку XX ст.

Соціально-економічний розвиток України на початку XX ст. Розшарування селянства і зростання робітничого класу. Селянські виступи. Робітничі страйки. Розвиток студентського і земсько-ліберального руху. Національний рух. Утворення політичних партій. Україна в роки російської революції 1905–1907 рр. Український національно-визвольний рух в роки революції. Створення «Просвіт» та українських клубів. Українська думська громада в Державних Думах Росії. Політичне становище на українських землях після поразки революції. Наступ політичної реакції. Аграрна політика П.А. Столипіна та її наслідки. Культура України на початку XX ст. Причини і характер Першої світової війни. Головні військові дії на території України. Політичні партії і течії в умовах війни. «Спілка Визволення України». Головна Українська Рада. Українські січові стрільці. Господарська розруха. Назрівання революційної кризи. Лютнева революція.

Тема 9. Українська національно-демократична революція (1917–1921 рр.).

Створення та діяльність Української Центральної Ради. Війна з радянською Росією. Брестська угода та її наслідки для України. Німецько-австрійська окупація. Квітневий переворот 1918 р. Українська Держава П. Скоропадського: внутрішня та зовнішня політика. Відродження УНР. Директорія та її політичний курс. Проголошення ЗУНР. Політичні перетворення на західноукраїнських землях. Українська Галицька Армія. Акт злуки УНР та ЗУНР. Відновлення та падіння радянської влади в Україні в 1919 р. Політика «воєнного комунізму». Селянські повстанські рухи. Селянська армія Н. Махна. Захоплення території України військами генерала А. Денікіна. Війська УНР та ЗУНР у боротьбі з денікінцями. Боротьба за владу в Україні в 1920 р. Варшавська угода. Ризький мирний договір (1921). Підсумки і уроки української революції.

Тема 10. Українські землі у міжвоєнний період

Світ після закінчення Першої світової війни. Успіхи зовнішньополітичної діяльності УСРР. Перехід від політики «воєнного комунізму» до нової економічної політики. Національно-державне будівництво. Вхідження України до СРСР. Голод 1921–1922 рр. Відбудова народного господарства на засадах НЕПу. Українізація: передумови, суть та наслідки. Перехід від НЕПу до адміністративно-командних методів керівництва економікою. Причини, наслідки та національно-політичні аспекти голоду 1932–1933 років. Економічний розвиток УРСР напередодні Другої світової війни. Репресії проти партійно-державних діячів та військових, їх вплив на суспільне життя республіки. Західноукраїнські землі в 20–30-х роках. Соціально-економічне становище. Діяльність політичних партій. Створення та діяльність Української Військової Організації. Організація українських націоналістів напередодні Другої світової війни. Крах Версальсько-Вашингтонської системи і загострення міжнародних відносин. Мюнхенська змова і справа Закарпатської України. Автономія Карпатської України. Українське питання в міжнародній політиці напередодні війни. Культура й духовне життя українського народу в роки непу та в умовах тоталітарного режиму.

Тема 11. Україна у Другій світовій війні (1939–1945 рр.).

Західна Україна і геополітичні інтереси Німеччини та Радянського Союзу. Пакт Ріббентропа-Молотова. Радянська влада в Західній Україні. Напад Німеччини на СРСР. Оборонні бої радянських військ в Україні. Оборона Києва, Одеси, Харкова. Бої на Донбасі та в Криму. Проголошення ОУН Української держави у Львові та його наслідки. Німецька окупація України: міфи і реалії «нового порядку». Економічні та політичні плани гітлерівського керівництва щодо майбутнього України. Рух Опору. Створення та діяльність підпільних організацій і партизанських загонів. УПА: міфи і реалії. Контрнаступ радянських військ. Початок вигнання нацистських окупантів з українських земель. Курська битва. Вигнання нацистських окупантів з Києва. Розгортання боїв на Правобережній Україні. Вигнання нацистських окупантів із західноукраїнських земель. Наслідки війни для України. Початок відбудови народного господарства. Соціально-економічні перетворення в західних областях України. УРСР на міжнародній арені. ООН і Україна. Українська наука та культура в роки війни.

Тема 12. Україна у 1945–1989 рр.

Перехід України до мирного будівництва. Відродження народного господарства. Голод 1946–1947 рр. Колективізація в західних областях республіки та її вплив на політичну ситуацію в краї. Загострення політичної боротьби. ОУН-УПА. Репресії та депортація населення західноукраїнських земель. Суспільно-політичне життя. Культ особи Й.В. Сталіна та його вплив на життя республіки. Смерть Й. Сталіна. XX з'їзд КПРС. Демократизація суспільно-політичного життя республіки. Економічний розвиток у 50–60-х рр. Ідеологізація суспільного життя та розвиток науки в другій половині 50-х – першій половині 60-х рр. Соціально-економічне становище УРСР в другій половині 60-х–наприкінці 80-х років. Пошуки шляхів прискорення розвитку економіки та реформування соціальної сфери. Економічні реформи та причини їх незавершеності. Наростання кризових явищ у соціально-економічному розвитку республіки, країни. Занепад економіки України. Чорнобильська трагедія. Суспільно-політичне життя республіки. Національна політика в Україні. Русифікація. Політичні репресії 60–70-х років. Українські правозахисники. Українська Гельсінська Спілка. Культурне життя в Україні в другій половині 60–80-х рр. Нігілістичне ставлення до збереження національної самобутності. Україна в роки перебудови. Утворення багатопартійної системи.

Тема 13. Україна незалежна

Декларація про державний суверенітет України. Проголошення незалежності України. Формування законодавчих, виконавчих та судових інститутів влади незалежної України. Політичний розвиток України. Соціально-економічний розвиток української державності. Наука і культура в сучасній Україні. Національне питання в сучасній Україні. Прийняття Конституції України. Україна на міжнародній арені: основні вектори зовнішньої політики. Відмова від статусу ядерної держави та її наслідки. Українці за кордоном: історія і сучасність. Україна та українська діаспора. Національно-культурне відродження України на сучасному етапі. Революція Гідності. Російська збройна агресія проти України.

5. Структура залікового кредиту курсу «Історія та культура України»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Давня і нова історія України												
Тема 1. Стародавня доба в історії України. Витоки та передумови формування української культури.	6	2	2			2	5					5
Тема 2. Княжа доба української історії	10	2	4			4	10	1	2			7
Тема 3. Литовсько-польська доба української історії (XIV - перша половина XVII ст.)	8	2	2			4	6					6
Тема 4. Українська національна революція (1648–1676 рр.).	8	2	2			4	10	1	2			7
Тема 5. Україна наприкінці XVII – у XVIII ст.	8	2	2			4	7					7
Тема 6. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (перша половина XIX)	7	2	2			3	7		1			6
Тема 7. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (друга половина XIX ст.)	7	2	2			3	7		1			6
Разом за змістовим модулем 1	54	14	16			24	52	2	6			44
Змістовий модуль 2. Новітня історія України												
Тема 8. Україна на початку XX ст.	8	2	2			4	7					7
Тема 9. Українська національна-демократична революція (1917–1921 рр.).	11	3	4			4	12	1	2			9
Тема 10. Українські землі у міжвоєнний період	8	2	2			4	9		1			8
Тема 11. Україна у Другій світовій війні (1939–1945 рр.).	9	2	2			5	10		2			8
Тема 12. Україна у 1945–1989 рр.	12	3	4			5	10		1			9
Тема 13. Україна незалежна	8	2	2			4	10	1				9
Разом за змістовим модулем 2	56	14	16			26	58	2	6			
ІНДЗ	10					10	10				10	50

Усього годин	12	28	32		10	50	12	4	12		10	94
	0						0					

6. Теми семінарських занять

№	ТЕМА	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Стародавня доба в історії України. Витоки та передумови формування української культури	2	
2	Княжа доба української історії	4	2
3	Литовсько-польська доба української історії (XIV - перша половина XVII ст.)	2	
4	Українська національна революція (1648–1676 рр.)	2	2
5	Україна наприкінці XVII – у XVIII ст.	2	
6	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (перша половина XIX)	2	1
7	Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (друга половина XIX ст.)	2	1
8	Україна на початку XX ст.	2	
9	Українська національна-демократична революція (1917–1921 рр.)	4	2
10	Українські землі у міжвоєнний період	2	1
11	Україна у Другій світовій війні (1939–1945 рр.)	2	2
12	Україна у 1945–1989 рр.	4	1
13	Україна незалежна	2	
Всього:		32	12

7. Самостійна робота

№	ТЕМА	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Стародавня доба в історії України. Витоки та передумови формування української культури.	2	5
2	Княжа доба української історії	4	7
3	Литовсько-польська доба української історії (XIV - перша половина XVII ст.)	4	6
4	Українська національна революція (1648–1676 рр.).	4	7
5	Україна наприкінці XVII – у XVIII ст.	4	7
6	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (перша половина XIX)	3	6
7	Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (друга половина XIX ст.)	3	6
8	Україна на початку XX ст.	4	7
9	Українська національна-демократична революція (1917–1921 рр.)	4	9
10	Українські землі у міжвоєнний період	4	8
11	Україна у Другій світовій війні (1939–1945 рр.)	5	8
12	Україна у 1945–1989 рр.	5	9
13	Україна незалежна	4	9
Всього:		50	94

8. Індивідуальні завдання

Мета індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ) – самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань здобувача вищої освіти з навчального курсу, розвиток самостійної роботи. ІНДЗ оформлюється у вигляді реферату.

Підготовка реферату покликана:

- поглибити, систематизувати і закріпити знання з окремої або кількох тем;
- виробити первинні навички здійснення науково-дослідницької роботи;
- розкрити рівень підготовленості здобувача вищої освіти до самостійної роботи з фаховою літературою, показати вміння орієнтуватися у виборі необхідних джерел для розкриття теми;
- виявити здібності здобувача вищої освіти робити самостійні висновки і теоретичні узагальнення, а також виявити своє ставлення до проблеми.

Етапи підготовки реферату:

- вибір теми;
- вивчення літератури і розробка плану реферату;
- оформлення реферату;
- захист реферату в аудиторії.

Обсяг: до 15 друкованих сторінок.

Вимоги:

- реферат повинен складатися з плану, вступу, основної частини, висновків та списку використаної літератури;
- актуальність і оригінальність тематики, науковий і суспільний інтерес, який вона становить;
- для успішного виконання ІНДЗ обов'язковим є використання фахової літератури (публікацій документів, статей, монографій), що має виявити навички здобувачів вищої освіти до аналітичної роботи та показати їх обізнаність зі здобутками української історичної науки.

Перелік тем рефератів:

1. Трипільська культура на території України.
2. Грецькі поселення Північного Причорномор'я.
3. Язичницькі вірування східних слов'ян.
4. Давньоруські князі Олег, Ігор, Ольга.
5. Київський князь Володимир Великий.
6. Великий київський князь Ярослав Мудрий.
7. Хрещення Русі.
8. Галицько-Волинська держава: сторінки історії.
9. Здобутки і втрати Люблінської унії.
10. Берестейська церковна унія.
11. Дмитро Вишневецький на тлі ранньої історії козацтва.
12. Запорозька Січ: адміністративний устрій і господарство.
13. Військове мистецтво запорозького козацтва.
14. Культура запорозького козацтва.
15. Культура княжої доби.

16. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.
17. Національний герой Самійло Кішка.
18. Б. Хмельницький – державотворець і полководець.
19. Гетьман І. Виговський.
20. Переяславська рада: реальність, вигадки та сучасні оцінки.
21. Гетьман Павло Тетеря.
22. Гетьман І. Брюховецький.
23. Гетьман П. Дорошенко.
24. Гетьман Д. Многогрішний.
25. Гетьман І. Самойлович.
26. Гетьман Ю. Хмельницький.
27. Козацький ватажок Семен Палій.
28. Гетьманування І. Мазепи.
29. Зруйнування Запорозької Січі.
30. Останній кошовий – Петро Калнишевський.
31. Гетьман Пилип Орлик.
32. Гетьман Павло Полуботок.
33. Гетьман Данило Апостол.
34. Гетьманування Кирила Розумовського.
35. Чорноморське і Кубанське козацтво.
36. Ватажки Коліївщини: М. Залізняк та І. Гонта.
37. Рух опришків.
38. Києво-Могилянська академія.
39. Мислитель і письменник Григорій Сковорода.
40. Козацтво на Уманщині.
41. Бантиш-Каменські в історії та культурі України.
42. Іван Котляревський та його «Енеїда».
43. Михайло Максимович – історик України.
44. Микола Гоголь і українська минувшина.
45. Декабристський рух в Україні.
46. Революція 1848-1849 рр. в Австрійській імперії та українці.
47. Польське повстання 1830-1831 рр. на Правобережній Україні.
48. Микола Костомаров: людина, вчений, громадський діяч.
49. Політичний портрет Тараса Шевченка.
50. Кирило-мефодіївець Микола Гулак.
51. Кирило-мефодіївець Василь Білозерський.
52. Пантелеймон Куліш – вчений та громадський діяч.
53. Україна в Кримській війні 1854-1856 рр.
54. П. Чубинський – штрихи до історичного портрету.
55. Південно-Західний відділ Російського географічного товариства.
56. Михайло Драгоманов – мислитель, публіцист, борець.
57. Історичне товариство Нестора-літописця.
58. Громадівець та історик Володимир Антонович.
59. Трудова еміграція українців у другій половині XIX ст.
60. Митрополит Андрей Шептицький.

- 61.Наукове Товариство ім. Т. Шевченка.
- 62.Національний рух на західноукраїнських землях.
- 63.Микола Пирогов і Україна.
- 64.Студентський рух в Україні на початку ХХ ст.
- 65.Діяльність Українських січових стрільців.
- 66.Трагедія українського народу в Першій світовій війні.
- 67.Культура України на початку ХХ ст.
- 68.Постать М. Грушевського в українській історії.
- 69.Володимир Винниченко – видатний український письменник, публіцист і політик.
- 70.Гетьман П. Скоропадський.
- 71.Історичний портрет С. Петлюри.
- 72.НЕП: сутність, значення.
- 73.Культурне будівництво в 20–ті роки в Україні.
- 74.Голодомор 1932–33 років в Україні: причини та наслідки.
- 75.Проголошення самостійності Карпатської України.
- 76.Україна в умовах окупації гітлерівською Німеччиною.
- 77.Створення та діяльність Української повстанської армії.
- 78.Наслідки Другої світової війни для України.
- 79.Діяльність УРСР на міжнародній арені після Другої світової війни.
- 80.Післявоєнна відбудова економіки України.
- 81.Голод 1946 – 1947 років, його причини і наслідки.
- 82.ХХ з'їзд КПРС. Засудження культу особи Й. Сталіна.
83. «Відлига» і духовне відродження України.
- 84.Дисидентський рух в Україні.
85. Формування багатопартійної системи в Україні.
86. Україна в умовах незалежності: здобутки і проблеми.
87. Стан культури, освіти і науки в Україні на сучасному етапі.
88. Російсько-українська війна 2014-2023 рр.

9. Методи навчання

З метою формування компетенцій широко впроваджуються як традиційні, так і інноваційні методи навчання.

Це такі методи, як:

- словесний метод (лекція, евристична бесіда, дискусія, пояснення, розповідь);
- наочний метод (ілюстрування);
- практичний метод;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, складання реферату);
- інтерактивний метод (робота в малих групах);
- новітні інформаційні методи у поєднанні з комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні тощо).

10. Методи контролю

Результати навчальної діяльності здобувачів вищої освіти з дисципліни оцінюються за 100 бальною шкалою.

Форми контролю:

Поточний контроль: усна відповідь, письмові контрольні роботи, тести.

Підсумковий контроль: виставлення підсумкової оцінки здобувачам вищої освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль навчальної діяльності здобувачів вищої освіти на кожному семінарському занятті з дисципліни оцінюється за 5-бальною шкалою.

Критерії поточного оцінювання

Бали за усну, письмову відповідь або тестування	Критерії оцінки
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст питань. Дає правильну відповідь на 100–90% тестових питань.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст питань. Наявні несуттєві помилки та незначні неточності. Дає правильну відповідь на 89–75% тестових питань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст без аналізу, обґрунтування та аргументації питань. Наявні окремі суттєві помилки та неточності. Дає правильну відповідь на 74–60% тестових питань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, викладає його фрагментарно. Недостатньо розкриває зміст питань. Наявні суттєві помилки та неточності. Дає правильну відповідь на 59–35% тестових питань.
1	Частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст питань. Наявні суттєві помилки. Дає правильну відповідь на 34–1% тестових питань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти у будь-якій формі. Не розуміє змісту питань.

Реферат оцінюється за 10-бальною шкалою.

Критерії оцінювання реферату

Бали за виконання реферату	Критерії оцінки
----------------------------	-----------------

10-9	Робота виконана згідно всіх вимог. Захист.
8-7	Робота виконана згідно всіх вимог.
6-5	Робота виконана з несуттєвими помилками та незначними неточностями.
4-3	Робота виконана з помилками та неточностями.
2-1	Робота виконана з суттєвими помилками та значними неточностями.

Підсумковий контроль передбачає складання екзамену у вигляді відповіді на запропоновані питання, передбачені тематикою навчальної дисципліни. Оцінка за відповідь включається до загального рейтингу та оцінюється в межах 1–10 балів.

Критерії оцінювання відповіді на екзамені

Бали за відповідь на екзамені	Критерії оцінки
10–9	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст питань.
8–7	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст питань. Наявні несуттєві помилки та незначні неточності.
6–5	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст без аналізу, обґрунтування та аргументації питань.
4–3	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, викладає його фрагментарно. Недостатньо розкриває зміст питань.
2–1	Частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст питань. Наявні суттєві помилки.

Результати навчальної діяльності здобувачів вищої освіти з дисципліни оцінюються за 100-бальною шкалою. Отримані бали переводяться в оцінку за європейською кредитно-трансферною системою з відповідною інтерпретацією за національною.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти Оцінювання (визначення рейтингу) навчальної діяльності

ЗМ_1							ЗМ_2						ПК	ІНДЗ	Сума
40							40						10	10	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13			
5	10	5	5	5	5	5	5	10	5	5	10	5	10	10	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	А	відмінно	
82–89	В	добре	

75–81	C	задовільно	зараховано
69–74	D		
60–68	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Бойко О. Д. Історія України: посібник. Київ, 2010. 568 с.
2. Історія та культура України: навчально-методичний посібник / Т.В. Кузнець, О.В. Лісовська, О.В. Скус, О.І. Джагунова. Умань, 2019. 180 с.
3. Історія та культура України: навчальний посібник / Т.В. Кузнець, О.В. Лісовська, О.В. Скус. Умань, 2017. 175 с.
4. Лазарович М. Історія та культура України: підручник. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 731 с.
5. Мицик Ю.А., Бажан О.Г. Історія України: навчальний посібник. Київ, 2015. 680 с.

Допоміжна

6. Борисенко В. Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до ХХ століття. Київ, 1996. 616 с.
7. Верстюк В. Ф., Дзюба О. М., Репринцев В. Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення: Хронологічний довідник. Київ, 1995. 687 с.
8. Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст. Київ, 1996. 360 с.
9. Грушевський М. С. Історія України. Київ, 1992. 228 с.
10. Дорошенко Д. І. Нарис історії України. Львів, 1991. 574 с.
11. Енциклопедія історії України. Т. «Україна-українці», кн. 2. Київ : Наукова думка, 2019. 896 с.
12. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. Львів, 1992. 230 с.
13. Історія України / За ред. В.А. Смолія. Київ, 1998. 416 с.
14. Історія України: Курс лекцій. Київ, 1991. Кн.1. 576 с.
15. Історія України: Курс лекцій. Київ, 1992. Кн.2. 464 с.
16. Історія України: навчальний посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.П. Макогон, А.В. Тороп та ін. 2-е вид. Київ, 2010.
17. Історія української культури / І. Крип'якевич та ін.; під заг. ред. І. Крип'якевича. Київ, 2002. 656 с.
18. Історія української культури : навчально-методичний посібник / Н. В. Аксьонова, А. М. Домановський, Т. О. Чугуй. Харків, 2012. 196 с.
19. Крип'якевич І. П. Історія України. Львів, 1990. 520 с.
20. Крушинський В. Ю., Левенець Ю. А. Історія України: події, факти, дати. Київ, 1992. 200 с.

21. Кузнець Т.В., Лісовська О.В., Скус О.В. Історія України: навчальний посібник. Умань, 2011. 393 с.
22. Новий довідник: Історія України. Київ, 2013. 740 с.
23. Новітня історія України (1900–2000): Підручник / А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. П. Дрожжин та ін. Київ, 2000. 663 с.
24. Пальм Н. Д. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. Харків, 2013. 296 с.
25. Полонська-Василенко Н. Історія України: В 2 т. Київ, 1992.
26. Субтельний О. Україна: історія. Київ, 1991. 510 с.
27. Терещенко Ю. І. Україна і європейський світ: Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. Київ, 1996. 496 с.
28. Україна в XX столітті (1900–2000): Зб. документів і матеріалів / Упоряд.: А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. Ю. Король та ін. Київ, 2000. 351 с.
29. Яковенко Н. М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 1997. 312 с.

14.Інформаційні ресурси

1. <http://history.org.ua/uk> - вебсайт Інституту історії України НАН України
2. <https://uinp.gov.ua/> - вебсайт Українського інституту національної пам'яті
3. <http://www.nbuv.gov.ua/> - вебсайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського